“Ўзбекистон республика валюта биржаси” АЖ
Кузатув кенгашининг 2024 йилдаги фаолияти бўйича

ҲИСОБОТИ

Ҳурматли акциядорлар!

“Ўзбекистон республика валюта биржаси” АЖ (ЎзРВБ) Кузатув кенгаши томонидан 2024 йил давомида ЎзРВБнинг Ривожланиш стратегиясида белгиланган мақсадларга эришиш бўйича кенг қамровли ишлар амалга оширилди.

Стратегик мақсадларга эришиш учун кўрилган чора-тадбирлар натижасида ҳисобот йилида биржа савдолари ҳажмининг ўсиши максимал даражага етиб, **1 197,79 трлн. сўмни** ташкил этди ва 2023 йилги мос кўрсаткичи (999,52 трлн. сўм)дан **19,84 фоизга** ошди.

Бунда, валюта бозоридаги савдо ҳажмлари 2023 йил кўрсаткичларига нисбатан 1,88 фоизга, пул бозорида эса 38,53 фоизга ошиб, мос равишда **466,63** ва **668,97 трлн.сўмни** ташкил этди, қарз бозорида савдолар ҳажми **62,19 трлн. сўмга** тенг бўлди.

Таъкидлаш жоизки, ЎзРВБнинг 2024 йилги бизнес-режасига мувофиқ жами даромад ҳажми 104,08 млрд.сўм миқдорида режалаштирилган бўлса, ҳақиқатда, ҳисобот йили якунларига кўра жами даромад **122,64 млрд. сўмни** ташкил этиб, бизнес-режа кўрсаткичига нисбатан **17,83 фоизга** ёки **18,55 млрд. сўмга** ошди.

Соф фойда ҳажми 2024 йил якунларига кўра **62,76 млрд. сўмни** ташкил этиб, 2023 йилги мос кўрсаткичга нисбатан **3,1 млрд. сўмга**, 2024 йилги прогноз кўрсаткичларига нисбатан эса **19,47 млрд. сўмга** ёки **45,0 фоизга** ошди.

I. Кузатув кенгашининг 2024 йилдаги фаолияти

Ҳисобот йилида Кузатув кенгашининг фаолияти стратегик назорат, молиявий бошқарув ва норматив талабларга риоя этилишидан иборат бўлди ҳамда ЎзРВБ фаолиятининг самарали бошқарилиши таъминланди.

2024 йилда Кузатув Кенгашининг 27 та йиғилиши ўтказилган бўлиб, кўриб чиқилган масалалар бўйича тегишли қарорлар қабул қилинди.

Булар қаторида:

1. Савдо қатнашчиларидан келиб тушган таклифларга асосан, фьючерс бозорини ривожлантириш, инструментлар қаторини янада кенгайтириш мақсадида экспирация муддати 6 ой ва 1 йиллик янги валютавий фьючерс шартномалари савдоси жорий этилди ва, шу муносабат билан, “Ўзбекистон республика валюта биржаси” АЖда валютавий фьючерс контрактлари операцияларини ўтказиш қоидалари” ҳамда “Ўзбекистон республика валюта биржаси” АЖда клиринг ҳамда ҳисоб-китоб операцияларини амалга ошириш қоидалари”га тегишли таклиф ва ўзгартиришлар киритилди.

2. ЎзРВБ савдо платформасида валютавий своп операциялари жозибадорлигини янада ошириш, ушбу операцияларни ўтказиш жараёнида

иштирокчиларга қулайликлар яратиш ва савдолар ҳажмини ошириш мақсадида савдо иштирокчиларидан олинадиган воситачилик мукофоти миқдорини вақтинча ундирмаслик қарори қабул қилинди.

3. Ўзбекистон Республикаси Марказий банки Бошқарувининг 2023 йил 14 декабрдаги 41/1-сонли қарорига мувофиқ ЎзРВБнинг айрим ички меъёрий ҳужжатларига қуйидагиларни назарда тутувчи ўзгартириш ва қўшимчалар киритилди:

- банклараро пул ва РЕПО бозорларининг банк тўлов куни ёпилганидан сўнг 30 дақиқа давомида очиқ бўлишини таъминлаш ҳамда Марказий банкнинг пул-кредит операцияларидан банк тўлов куни ёпилганидан сўнг 1 соат давомида фойдаланиш имкониятини яратиш;

- тижорат банкларига ликвидлилик тақдим этишга мўлжалланган кун давомидаги кредит инструменти ҳамда валюта гарови асосидаги овернайт ва 1 ҳафтагача бўлган кредит аукционларини жорий этиш;

- Марказий банкнинг ликвидлилик тақдим этиш бўйича операцияларида гаров мулкини 5 фоизлик чегирма билан қабул қилишни йўлга қўйиш;

- биржа бозорида янги инструмент (валюта гарови асосидаги кредит аукционлари) киритилаётганлиги сабабли, мазкур инструмент бўйича воситачилик мукофоти миқдорини “Ўзбекистон республика валюта биржасида воситачилик мукофоти (йиғимлар)ни ундириш тартиби”да белгилаш;

- Марказий банкнинг пул бозоридаги операцияларини амалга ошириш тартибига мувофиқ ЎзРВБнинг савдо платформалари ва ҳисоб-китоб клиринг тизимини мослаштириш;

- Марказий банк пул-кредит сиёсатининг операцион механизмида келтирилган турли кўринишдаги ДҚҚ билан РЕПО, валюта гарови асосидаги кредит ва валютавий СВОП инструментларининг шартларига ЎзРВБнинг савдо платформалари ҳамда ҳисоб-клиринг ва депозитарий тизимларини мослаштириш.

4. Биржа савдолари инструментлари қаторини кенгайтириш мақсадида “ЎзРВБ электрон савдо платформаси орқали Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг тижорат банклари билан валюта гарови асосида кредит аукционларини ўтказиш қоидалари” тасдиқланди.

5. Марказий банк Бошқарувининг 2023 йил 14 декабрдаги 41/1-сонли қарори билан тасдиқланган “Марказий банкнинг пул бозоридаги операцияларини амалга ошириш тартиби”га кўра тижорат банклари томонидан овернайт РЕПО битимларини тузиш учун буюртманома киритилганда уларнинг ЎзРВБдаги депо ҳисобварағида тегишли ДҚҚни автоматик равишда блоклаш ва тижорат банкларининг блокланган қимматли қоғозлари бўйича маълумот Марказий банк платформасида автоматик тарзда акс эттирилишини назарда тутувчи тартиб жорий этилди.

6. ЎзРВБ ходимларининг меҳнатига ҳақ тўлаш тизимини янада такомиллаштириш, ходимларни самарали меҳнат қилишга рағбатлантириш ҳамда ЎзРВБ жамоасига соҳанинг рақобатбардош ходимларини жалб қилиш, шунингдек, ЎзРВБ ходимларининг ташаббускорлигини ошириш ва уларни рағбатлантириш мақсадида “Ўзбекистон республика валюта биржаси ходимларига иш ҳақи тўлаш ва уларнинг меҳнатини рағбатлантириш тўғрисида”ги низомга ўзгартириш ва қўшимчалар киритилди.

7. Акциядорлик жамиятлари фаолиятининг самарадорлигини ошириш ва корпоратив бошқарув тизимини такомиллаштириш комиссияси йиғилишининг 2015 йил 31 декабрдаги 9-сон баённомаси билан тасдиқланган Корпоратив бошқарув Кодексининг X-қисми “Кодекс тавсияларини жорий этиш мониторинги”га асосан ташкилотдаги корпоратив бошқарув тизимини баҳолаш учун ЎзРВБга мулкий муносабат орқали боғлиқ бўлмаган ихтисослашган ташкилот билан тегишли шартнома асосида баҳолаш ишлари амалга оширилди.

8. Ўзбекистон Республикаси Давлат активларини бошқариш агентлигининг 2024 йил 26 мартдаги 02/09-6-17/935-сонли хатига мувофиқ танқидий кўриб чиқилган ЎзРВБнинг молиявий фаолиятининг 2023 йил якуни бўйича таҳлили маълумот учун қабул қилинди.

9. ЎзРВБнинг муддатли бозорини ривожлантириш ҳамда муддатли бозордаги инструментларга бўлган талабни ошириш юзасидан бозор иштирокчиларидан келиб тушаётган таклифларга кўра, фьючерс инструментлари қаторини янада кенгайтириш мақсадида, экспирация муддатлари билан боғлиқ инструментларга қўшимча равишда базавий активи Марказий банк томонидан ўрнатилган АҚШ долларининг сўмга нисбатан расмий курси бўйича ҳисобланувчи фьючерс битимларининг янги инструментини жорий этиш мақсадида “Ўзбекистон республика валюта биржаси” АЖда валютавий фьючерс шартномаси билан операцияларни амалга ошириш бўйича биржа савдолари қоидалари” ҳамда “Ўзбекистон республика валюта биржаси” АЖ валюта бозорида клирингни амалга ошириш ва ҳисоб-китобларни ўтказиш қоидалари”га тегишли ўзгартиришлар киритилди.

10. ЎзРВБ Ижроия органининг 2024 йил биринчи чоракда бажарилган ишлари бўйича ҳисоботи тасдиқланди.

11. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 2 сентябрда ПҚ-291-сон “Капитал бозорини ривожлантиришнинг қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарорига мувофиқ хорижий инвесторлар (тан олинган чет эл банклари, шу жумладан кастодиан банклар)га, чет эллик инвестицион воситачиларга ДҚҚ бозорида дилерлик фаолиятини олиб бориш имкониятини яратиш ҳамда ЎзРВБ томонидан уларга ўз депозитар тизимида депозитар хизматларни кўрсатиш ва ДҚҚ бўйича депо ҳисобварақларини юритиш учун шароит яратиш мақсадида “Ўзбекистон республика валюта биржаси” АЖда Ўзбекистон Республикаси давлат қимматли қоғозларини сақлаш ва депозитар ҳисобини юритиш регламенти”га ҳамда

“Ўзбекистон республика валюта биржасида давлат қимматли қоғозлари савдоларини ўтказиш қоидалари”га тегишли ўзгартиришлар киритилди.

12. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 2 сентябрда ПҚ-291-сон “Капитал бозорини ривожлантиришнинг қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори ижросини таъминлаш ва хорижий инвесторлар учун ДҚҚ бозорида дилерлик фаолиятини олиб бориш имкониятини яратиш доирасида “Bank of Georgia” акциядорлик жамияти ДҚҚ билан операцияларни амалга ошириш ва савдоларда қатнашиш ҳуқуқини берувчи ЎзРВБнинг “В” тоифаси бўйича аъзолигига қабул қилинди.

13. Ўзбекистон Республикаси “Акциядорлик жамиятлари ва акциядорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида”ги Қонунининг 58-моддасига мувофиқ акциядорларнинг йиллик умумий йиғилиши молия йили тугаганидан сўнг олти ойдан кечиктирмай ўтказилишини инобатга олиб, Қонуннинг 64-моддасига мувофиқ акциядорларнинг йиллик умумий йиғилишини ўтказиш билан боғлиқ масалалар кўриб чиқилди.

14. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2024 йил 30 майдаги ПҚ–201-сон қарори ижросини таъминлаш мақсадида Жадидлар мероси давлат музейининг биносини мукаммал таъмирлаш, жиҳозлаш ва ҳудудини ободонлаштириш, музей экспозициясини яратиш учун ЎзРВБ ҳисобидан 5 млрд. сўм миқдоридаги пул маблағлари Маданият ва санъатни ривожлантириш жамғармаси ҳисоб рақамига ўтказилишига ҳамда ЎзРВБнинг 2024 йил учун бизнес-режасидаги давр харажатларининг хайрия (ҳомийлик) ва холис кўмак қисмига тегишли ўзгартиришлар киритилишига розилик берилди.

15. Кузатув кенгашига бўйсунадиган корпоратив котибиятни ташкил этиш юзасидан ЎзРВБнинг ташкилий тузилмасига ўзгартириш киритишга розилик берилди ҳамда янги ташкилий тузилма лойиҳаси акциядорларнинг навбатдан ташқари умумий йиғилиши томонидан тасдиқланиши учун киритилди.

16. Корпоратив бошқарувнинг янгиланган қоидалари ва ахлоқ кодексини жорий этиш масаласи акциядорларнинг навбатдан ташқари умумий йиғилишига киритилди ҳамда ЎзРВБнинг ички меъёрий ҳужжатларига ўзгартириш ва қўшимчалар лойиҳаси ишлаб чиқилиши белгиланди ва бошқа бир қатор масалалар юзасидан қарорлар қабул қилинди.

17. Ҳисобот йилининг 26 июн куни бўлиб ўтган ЎзРВБ акциядорларининг умумий йиғилишида “ЎзРВБнинг 2024-2028 йилларга мўлжалланган Ривожлантириш стратегияси”га мувофиқ ЎзРВБ фаолиятини янада ривожлантириш, биржа инструментлари турларини кенгайтириш ва биржа бозорларида, хусусан, валюта, пул ва муддатли бозорларда, шунингдек, ДҚҚ бозорида ликвидлилик ва жозибадорликни янада ошириш мақсадида “ЎзРВБ биржа бозорларини яқин истиқболда ривожлантириш бўйича чора-тадбирлар режаси” тасдиқланди.

18. ДҚҚ бозорини ривожлантириш, биржа инструментлар қаторини янада кенгайтириш доирасида тизим доирасида ва тизимдан ташқари РЕПО битимларининг муддатларини ўзгартириш, савдо иштирокчилари валюта инструментлари билан Т+0 ҳисоб-китоб режимида бир вақтнинг ўзида қўшимча тарзда савдо стратегияларини амалга ошириши учун Россия рублининг сўмга нисбатан олди-сотди савдоларини ташкиллаштириш ва ушбу операцияларда юзага келиши мумкин бўлган хатарларни олдини олиш механизмларини жорий қилиш мақсадида “Ўзбекистон республика валюта биржасида давлат қимматли қоғозлари билан РЕПО битимларини амалга ошириш ва ижро этиш қоидалари” ҳамда “Ўзбекистон республика валюта биржаси” АЖнинг валюта бозорида клирингни амалга ошириш ва ҳисоб-китобларни ўтказиш қоидалари”га ўзгартириш ва қўшимчалар киритилди.

19. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 2 сентябрдаги ПҚ-291-сонли “Капитал бозорини ривожлантиришнинг қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида” қарорига мувофиқ акциядорлар умумий йиғилишининг 2024 йил 26 июндаги 87-сон баёни билан тасдиқланган “ЎзРВБнинг 2024 – 2028-йилларга мўлжалланган Ривожлантириш стратегияси”га асосан хорижий ва маҳаллий инвесторлар учун ДҚҚ бозорида савдо қилиш тартибини соддалаштириш, жумладан, биржа бозорларида воситачилик мукофотини оптималлаштириш (пасайтириш) орқали битимлар ҳажми ва кўламини ошириш, бозор ликвидлилигини қўллаб-қувватлашга қаратилган мослашувчан тариф сиёсатини юритиш мақсадида “ЎзРВБда воситачилик мукофоти (йиғимлар)ни ундириш тартиби”га ўзгартириш ва қўшимчалар киритилди.

20. Капитал бозорини янада ривожлантириш, унинг инфратузилмасини такомиллаштириш, инвесторларни капитал бозорига жалб этишни рағбатлантириш, хорижий инвесторлар учун Ўзбекистон фонд бозорида қатнашиш тартибини соддалаштириш ва инвесторларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 2 сентябрда ПҚ-291-сон “Капитал бозорини ривожлантиришнинг қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарорига мувофиқ ДҚҚ билан савдоларни амалга ошириш учун янги ҳисоб-китоблар (клиринг) моделини жорий этиш, хусусан, иккиламчи бозорда ДҚҚ билан савдолар натижалари бўйича ҳисоб-китобларни «Т+2» шаклида ҳам амалга оширишга доир “Ўзбекистон республика валюта биржасида давлат қимматли қоғозлари савдоларини ўтказиш қоидалари”га ўзгартириш ва қўшимчалар киритилди.

21. ЎзРВБ Ижроия органининг 2024 йил биринчи ярим йиллигида бажарилган ишлар бўйича ҳисоботи тасдиқланди.

22. ЎзРВБ Ижроия органи раҳбари (Бош директори) Р.Р. Усманов билан тузилган меҳнат шартномасининг амал қилиш муддати узайтирилди.

23. ЎзРВБнинг “Biznes-Daily-Media” ноширлик уйи МЧЖ устав капиталидаги улуши (5,71 фоиз) унинг номинал (баланс) қийматини қоплаб бериш (бунда, сотиш қиймати улушнинг қолдиқ (баланс) қийматидан паст бўлганда, баҳолаш ва сотиш

ҳаражатлари чегирилган ҳолда сотиш қийматининг тегишли қисми йўналтирилади) шарти билан ДАВАКТИВ агентлигига ўтказилишига розилик берилди.

24. ЎзРВБ ходимларини ижтимоий ҳимоялаш, уларнинг соғлиғини тиклашга қаратилган тиббий суғурталашни ташкил этиш мақсадида қонунчиликда белгиланган тартибда давлат харидларини ташкил этиш орқали ЎзРВБнинг маблағлари ҳисобидан қуйидагиларни амалга оширишга розилик берилди:

- ходимларни дастлабки (меҳнат шартномасини тузаётганда) ва даврий (меҳнат фаолияти давомида) тиббий кўрик (check-up)дан ўтказиш;

- тиббий хизматларни олиш учун ходимларни тиббий суғурта қилиш;

25. ЎзРВБ маъмурий биносининг бир қисмини “Миллий клиринг маркази” АЖга ижарага бериш бўйича шартномани маъқуллаш масаласи юзасидан қарорлар қабул қилинди.

26. ЎзРВБ Кузатув кенгашининг раиси бошқа ишга ўтганлиги сабабли ЎзРВБ Кузатув кенгашига янги раис сайланди.

27. “Ўзбекистон республика валюта биржаси” АЖнинг биржа бозорларида маркет-мейкерлик хизматларини кўрсатиш тартиби”га ўзгартириш ва қўшимчалар киритилди.

28. ЎзРВБ Ижроия органининг 2024 йил тўққиз ой якунлари бўйича ҳисоботи ва ЎзРВБнинг 2025 йил учун бизнес-режаси тасдиқланди.

Ҳисобот йилида Кузатув кенгаши Ўзбекистон Республикасининг “Акциядорлик жамиятлари ва акциядорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида”ги Қонунида белгиланган тартибда ЎзРВБ Ижроия органи томонидан қимматли қоғозлар бозорида ахборотни ошкор қилиш тамоилига риоя этилиши устидан назоратни амалга оширди.

Шу билан бирга, акциядорларга Ижроия органининг чораклик ҳисоботлари, молиявий ҳисоботлар, Кузатув кенгаши мажлислари қарорларидан кўчирмалар ва бошқа маълумотлар мунтазам равишда тақдим этиб келинди. Мазкур ҳисоботлар ҳамда акциядорларнинг умумий йиғилишларини ўтказиш ҳамда ЎзРВБнинг бошқа фаолияти билан боғлиқ муҳим фактлар мунтазам равишда корпоратив ахборотнинг ягона порталида ва ЎзРВБнинг расмий веб-сайтида жойлаштирилди.

II. “ЎзРВБ” АЖнинг 2024-2028 йилларга мўлжалланган Ривожланиш стратегияси амалга оширилиши

Ҳисобот даврида ЎзРВБ фаолиятини янада ривожлантириш, биржа инфратузилмасини такомиллаштириш бўйича кенг кўламдаги ишлар амалга оширилди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 2 сентябрдаги “Капитал бозорини ривожлантиришнинг қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-291-сон

қарори ижросини таъминлаш мақсадида биржа бозори инфратузилмасини янада такомиллаштириш, барқарор фаолият юритувчи, юқори технологияларга эга ва халқаро стандартларга жавоб берадиган ҳисоб-китоб ташкилотини ташкил этиш чора-тадбирлари доирасида 2023 йил 7 ноябрда ЎзРВБ муассислигида марказий контрагент ва марказлашган клиринг функцияларини бажарувчи “Миллий клиринг маркази” АЖ (МКМ) ташкил этилган.

МКМ самарали ҳисоб-китоб ва клиринг фаолиятини амалга ошириш мақсадида ЎзРВБ томонидан банк фаолиятига оид хисоб-китоб операцияларини амалга оширишга мўлжалланган “RoBust” автоматлаштирилган банк тизими ишлаб чиқилди ва Марказий банкнинг телекоммуникация тармоғига ҳамда банклараро тўлов тизимига (RTGS) уланди. Шунингдек, Марказий банкда МКМнинг миллий валютадаги вакиллик ҳисобварағи очилди.

Бундан ташқари, капитал бозорига маҳаллий ва хорижий инвесторларни кенг жалб қилишни рағбатлантириш, хорижий инвесторларнинг фонд бозорида иштирок этиши тартибини соддалаштириш ва уларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш доирасида қуйидаги чора-тадбирлар амалга оширилди:

- МКМда рискларни бошқариш ва дефолт-менежмент тизимлари яратилди;
- Марказий банкда вакиллик ҳисобварағини очиш орқали хорижий профессионал иштирокчилар, шу жумладан, хорижий номинал сақловчиларнинг Марказий банк тўлов тизимида иштирок этиши йўлга қўйилди;
- “Тартибга солиш қумдони” махсус режими доирасида ЎзРВБнинг савдо-клиринг тизимида хорижий номинал сақловчи ҳисобварақлари, ягона депозитарий тизимида тўғридан тўғри индивидуал ҳисобварақ ва омнибус ҳисобварақларини очиш учун барча зарур шарт-шароитлар яратилди;
- тан олинган кастодиан банклар, хорижий номинал сақловчиларнинг ДҚҚ савдоларида, шу жумладан ЎзРВБ платформасида РЕПО битимларини тузишда дилер сифатида иштирок этиши учун шарт-шароитлар яратилди;
- “Тошкент” Республика фонд биржаси аъзоларини ЎзРВБ аъзолигига икки биржа аъзоларини ўзаро тан олиш тамойилига асосан қабул қилишнинг ягона соддалаштирилган тартиби қабул қилинди;
- ЎзРВБнинг “DepoMax” депозитар тизимини "Қимматли қоғозлар марказий депозитарийси" АЖга ўтказиш орқали қимматли қоғозларга бўлган ҳуқуқларнинг ягона депозитар тизимида сақланиши ва ҳисоби юритилиши таъминланди.

Шу билан бирга, стандартлаштирилган API ҳамда молиявий ахборот алмашиш (FIX) протоколи ёрдамида бозор маълумотларини учинчи шахсларга узатиш имкониятини яратиш мақсадида Bloomberg L.P. компанияси билан биргаликда биржа маълумотларини йиғиш, керакли форматда шакллантириш ва глобал халқаро

платформаларга узатишни таъминловчи API формати ишлаб чиқилиб, ЎзРВБ биржа маълумотларини узатиш ва Bloomberg платформасидаги ЎзРВБнинг саҳифасига жойлаштириш йўлга қўйилди.

Шунингдек, савдо буюртмаларни автоматик қабул қилиш учун инвестиция воситачиларининг буюртмаларни бошқариш тизимлари (OMS)ни ЎзРВБ савдо тизимига интеграция қилиш мақсадида OMS-API сервиси (савдо шлюзи) ишлаб чиқилди ҳамда у орқали ва “Fix Adapter” модули ёрдамида савдо иштирокчилари ўзларининг OMS тизимларини ЎзРВБ савдо-клиринг тизимига интеграция қилиш имкониятига эга бўлдилар.

Бундан ташқари, ДҚҚ савдоларида иштирок этаётган хорижий номинал сақловчилар ва инвестиция воситачиларининг KYC ва AML тамойилларига мувофиқлигини назорат қилиш мақсадида Refinitiv компанияси билан ЎзРВБга World Check хизматларидан фойдаланиш ҳуқуқини бериш тўғрисида шартнома имзоланди.

ЎзРВБнинг 2024-2028-йилларга мўлжалланган ривожланиш стратегиясига мувофиқ биржа инструментлари қамровини янада кенгайтириш, биржа бозорларининг ликвидлилиги ва жозибадорлигини ошириш мақсадида ЎзРВБ биржа бозорларини яқин истиқболда ривожлантириш бўйича чора-тадбирлар режаси тасдиқланган бўлиб, улар доирасида бир қатор янгиликлар жорий этилди, жумладан:

Валюта ва деривативлар бозорларида

- T+0 ҳисоб-китоб режимида EUR/UZS, RUB/UZS жуфтликлари бўйича савдолар жорий этилди;
- T+1 ҳисоб-китоб режимида USD/UZS, EUR/UZS, CNY/UZS, RUB/UZS жуфтликлари бўйича тизим доирасидаги савдолар ҳамда T+0, T+n режимида EUR/USD, CNY/UZS ва KZT/UZS жуфтликлари бўйича тизимдан ташқаридаги савдоларни ташкил этиш учун шароитлар яратилди;
- ижро муддати 6, 9, 12 ой бўлган, базавий активи Марказий банк томонидан, шунингдек, ЎзРВБда савдолар якунлари бўйича белгиланадиган сўмга нисбатан АҚШ долларининг курси бўлган валютавий фьючерс контрактлари савдолари жорий этилди;
- фьючерс контрактлари бўйича маржинал талаблар қуйидагича ўзгартирилди:
  - бошланғич маржа: экспирация муддати 3 ойгача бўлган битим суммасининг 2 фоизи ва экспирация муддати 3 ойдан ортиқ бўлган битим суммасининг 5 фоизи;
  - сақлаб туриладиган маржа: экспирация муддати 3 ойгача бўлган фьючерс контрактлари учун бошланғич маржа мажбуриятларининг 50 фоизи ва муддати 3 ойдан ортиқ бўлган фьючерс контрактлари учун бошланғич маржа мажбуриятларининг 75 фоизи.

Пул бозорида

- тегишли норматив ҳуқуқий ҳужжатларга ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш орқали ДҚҚ “савати” (repo basket) билан РЕПО битимларини тузиш учун ҳуқуқий асос яратилди;
- Марказий банкнинг РЕПО аукционларини ўтказишда ЎзРВБнинг “бозор нархи” ва дисконтни қўллаш имконияти яратилди;
- дилерлараро РЕПО битимлари бўйича “бозор нархи”ни қўллаш механизми йўлга қўйилди;
- РЕПО битимлари бўйича савдолар вақти узайтирилди (банклараро операцион кунидан сўнг савдоларни қўшимча 30 дақиқа ўтказиш имконияти яратилди);
- Марказий банкнинг РЕПО ва кредит операциялари бўйича гаров таъминоти учун 5 фоизли дисконтни қўллаш амалиёти жорий этилди;
- ижро муддатлари “кун ичида” ва 365 кунгача бўлган РЕПО инструментлари жорий этилди, РЕПО таъминотига “hair-cut”ни ҳамда РЕПОнинг манфий ёки нол ставкасини қўллаш амалиёти йўлга қўйилди;
- тизим доирасида ижро муддатлари “кун ичида”ги РЕПО битимларни тузиш учун шароитлар яратилди ҳамда РЕПО битимларининг стандартлаштирилган муддатлари кесимида савдолар “метчинг” усулида ўтказилиши йўлга қўйилди;
- Марказий банк томонидан ўтказиладиган РЕПО ва депозит аукционларининг “кўр-кўрона” (blind) шакли жорий этилди;
- ЎзРВБ платформасида Марказий банкнинг тижорат банклари билан валюта гарови асосида кредит аукционларини ўтказиш учун шароитлар яратилди.

ДҚҚ бозорида

- ДҚҚ бозорида бирламчи ва иккиламчи дилерлар фаолияти жорий этилди. Бунда, бирламчи дилерлар бир вақтнинг ўзида, шу жумладан, дилерлараро РЕПО бозорида ҳам маркет-мейкер сифатида фаолият юритиши учун имконият яратилди;
- иккиламчи бозордаги савдолар ва ДҚҚ билан РЕПО битимлари бўйича бирламчи дилерлар учун ликвидлиликни бардавом оширишга қаратилган маркет-мейкерлик дастурлари ишлаб чиқилди;
- ДҚҚ савдоларини Т+2 ҳисоб-китоб режимида ўтказиш ва улар бўйича ҳисоб-китобларни амалга ошириш учун шарт-шароитлар яратилди;
- ЎзРВБ савдо платформасида ДҚҚ учун маҳаллий идентификация рақамлари билан бир қаторда халқаро ISIN кодлари қўлланила бошланди;

- ЎзРВБ платформасида “dirty-price” ва “clean-price” нархларини қўллаш амалиёти жорий этилди ҳамда молиявий калкулятор такомиллаштирилди;
- ДҚҚни қўшимча жойлаштириш механизми (tap issue) ҳамда “кўр-кўрона” (blind) аукцион шаклида ўтказилиши йўлга қўйилди;
- купон даромадини тўлаш ва даромадлиликни ҳисоблашнинг илғор амалиётига мос бўлган самарали формулаларидан фойдаланиш йўлга қўйилди;
- хорижий инвесторларга, кастодиан-банкларга ДҚҚ бозорида дилерлик фаолиятини амалга ошириш имкониятини яратиш чора-тадбирлари доирасида “Bank of Georgia” банки ДҚҚ ва РЕПО бозорида битимлар тузиш ҳуқуқини берувчи “B” тоифаси бўйича ЎзРВБ аъзолигига қабул қилинди;

Шунингдек, ДҚҚ бозорида маркет-мейкерлар учун қулай шароитлар яратиш мақсадида савдоларда ундириладиган воситачилик мукофоти бўйича табақалаштирилган тариф режалари жорий этилди ва воситачилик мукофоти миқдорлари пасайтирилди.

Келгусида биржа инструментлари янги турларини жорий этиш, биржа бозорларига, хусусан, давлат қимматли қоғозлари бозорига кенг доирадаги, жумладан хорижий иштирокчиларни жалб қилиш, халқаро стандартларга мувофиқ савдо ва ҳисоб-китобларнинг замонавий механизмларини жорий этиш ишлари давом эттирилади.

Бундан ташқари, юқорида қайд этилганлар қаторида Ривожланиш стратегиясини амалга ошириш доирасида биржа фаолиятининг барча йўналишларини янада автоматлаштириш, савдо-дастурий комплексларни илғор жаҳон амалиёти ва халқаро стандартларга мувофиқлаштириш ишлари алоҳида аҳамиятга эга бўлади.

Эътиборингиз учун раҳмат!

Кузатув кенгаши раиси
А. Олимов